

นิพนธ์ต้นฉบับ

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเลือกใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเองของ ประชาชนบ้านสวนห้อม ตำบลปวนพุ อำเภอหนองหิน จังหวัดเลย

บุญเลี้ยง สุพิมพ์*, อรทัย ปานเพชร*, มณัฐ ชลามาตย์*, นรุตพรณ อยู่สำราญ**, ปิยะพงษ์ ชุมศรี*

*สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

**สาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

✉ choomsri@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ ความเชื่อและทัศนคติเกี่ยวกับการเลือกใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเอง และศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเลือกใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเอง กลุ่มตัวอย่างคือประชาชนบ้านสวนห้อม ตำบลปวนพุ อำเภอหนองหิน จังหวัดเลย จำนวน 160 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล ความรู้ ความเชื่อ และทัศนคติ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้สถิติไคสแควร์

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเอง อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 81.3 มีความเชื่อเกี่ยวกับการเลือกใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเอง อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 70.0 และมีทัศนคติเกี่ยวกับการเลือกใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเอง อยู่ในระดับดี ร้อยละ 65.6 และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเลือกใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเอง ได้แก่ เพศ ($\chi^2=7.660, p<0.05$) ประวัติการรักษาโรคหรืออาการเจ็บป่วยกับหมอพื้นบ้าน ($\chi^2=43.663, p<0.05$) ความเชื่อ ($\chi^2=6.520, p<0.05$) และทัศนคติ ($\chi^2=6.145, p<0.05$)

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าความเชื่อและทัศนคติมีความสัมพันธ์กับการเลือกใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเอง ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความเชื่อและทัศนคติที่ดีต่อสมุนไพรเพื่อให้ประชาชนหันมาเลือกใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเองเพิ่มมากขึ้น

คำสำคัญ: การเลือกใช้สมุนไพร, การดูแลสุขภาพตนเอง, ประชาชน

Article info:

Received: Mar 16, 2023

Revised: May 18, 2023

Accepted: May 22, 2023

Original article

Factor related to herbal use selection in self-health care of people in Ban Suanhom, Puanpu Sub-District, Nonghin District, Loei Province

Bunliang Suphim*, Orathai Panpetch*, Maturot Chalamat*, Naruwan Yusamran**, Piyapong Choomsri*✉

*Program of Public Health, Faculty of Science and Technology, Loei Rajabhat University

**Program of Computer Science, Faculty of Science and Technology, Loei Rajabhat University

✉ choomsri@gmail.com

Abstract

The objectives of this study were to study knowledge, beliefs, and attitudes about the selection of herbal use for self-health care, and to study factors related to the selection of herbal use for self-health care. The sample consisted of 160 residents of Ban Suanhom, Puanpu Sub-district, Nonghin District, Loei Province. The research instrument was a questionnaire. Descriptive statistics were used to analyze personal data, knowledge, beliefs, and attitudes. The relationships were analyzed by using Chi-square statistic.

The results showed that most of the samples had knowledge about herbal use for self-health care at a high level (81.3%), beliefs about herbal use for self-health care at a high level (70.0%), and attitudes towards herbal use for self-health care at a good level (65.6%). Factors related to the selection of herbal use for self-health care were gender ($\chi^2 = 7.660$, $p < 0.05$), history of treatment using folk healers ($\chi^2=43.663$, $p<0.05$), beliefs ($\chi^2=6.520$, $p<0.05$), and attitudes ($\chi^2=6.145$, $p<0.05$).

The results indicated that beliefs and attitudes were related to the selection of herbs for use in self-health care. Therefore, relevant agencies should organize activities to encourage people to have positive beliefs and attitudes toward herbs in order to increase the selection of herbs for self-health care.

Keywords: herbal use selection, self-health care, people

คณะสาธารณสุขศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Faculty of Public Health, Ubon Ratchathani Rajabhat University

Ubon Ratchathani Rajabhat University

บทนำ

ปัจจุบันรัฐบาลไทยได้ให้ความสำคัญในการดูแลสุขภาพของประชาชนไทยโดยหันมาสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนไทยใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพของตนเองมากขึ้น โดยกระทรวงสาธารณสุขร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงได้จัดทำแผนแม่บทแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนาสมุนไพรไทย ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560 - 2564) ซึ่งมุ่งพัฒนาสมุนไพรไทย ตั้งแต่ต้นทางกลางทาง และปลายทาง โดยมียุทธศาสตร์ที่ 3 และมาตรการที่ 5 ที่มุ่งเน้นส่งเสริมการใช้สมุนไพรเพื่อการรักษาโรคและการสร้างเสริมสุขภาพ การป้องกันโรคในชุมชน และบทบาทหมอพื้นบ้าน (กระทรวงสาธารณสุข, 2560) เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนหันมาสนใจการใช้พืชสมุนไพรในการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคเบื้องต้นเพิ่มมากขึ้น และจากการสำรวจข้อมูลชุมชนและภูมิปัญญาพื้นบ้านในการใช้สมุนไพรของชุมชนบ้านสวนห้อม ตำบล ปวนพ อำเภอนองหิน จังหวัดเลย พบว่าในชุมชนบ้านสวนห้อมมีหมอพื้นบ้าน คือนายสะอาด ชำนิ ซึ่งเป็นหมอพื้นบ้านดีเด่นระดับจังหวัดเลย ประจำปี 2558 โดยท่านมีความชำนาญในการรักษาโรค เช่น ทุ่งวัด ตกขาว เบาหวาน บำรุงกำลัง และโรคผิวหนังด้วยสมุนไพร (สะอาด ชำนิ, 2561) และประชาชนมีการนำพืชสมุนไพรในชุมชนมาใช้ประโยชน์ทางยา โดยพืชสมุนไพรที่ชุมชนนิยมและนำมาใช้ประโยชน์ทางยามากที่สุด ได้แก่ สะเฒเมา มีการใช้ในการรักษาหรือบรรเทาอาการไอและขับเสมหะ หานานเฉาเหว่ย นำมาใช้ในการรักษาโรคเบาหวาน และกำลังเสือโคร่ง นำมาใช้บำรุงร่างกาย (บุญเลี้ยง สุพิมพ์ และคณะ, 2566)

จากการศึกษาที่ผ่านมาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเองของประชาชน พบว่ามีหลายปัจจัย เช่น การศึกษาของ ขวณ พุ่มพงษ์ และศุภพร ชูศักดิ์ (2565) พบว่า ปัจจัยด้านความรู้เรื่องสมุนไพร มีความสัมพันธ์ทางบวก ($r = 0.155$, $p = 0.008$) และทัศนคติต่อการใช้ยาสมุนไพร มีความสัมพันธ์ทางบวก ($r = 0.496$, $p < 0.001$) กับพฤติกรรมการใช้ยาสมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ ในตำบลทองเอน อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การศึกษาของ ชนิดา มัททวงกูร และคณะ (2562) พบว่า พฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพของประชาชนในเขตภาคใต้มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ รายได้ และปัจจัยด้านโรคประจำตัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และการศึกษาของ ปาณิกา เวชกุล และคณะ (2564) พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์

กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรพื้นบ้านในการดูแลสุขภาพเบื้องต้นของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลแม่ไร่ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ได้แก่ ประสพการณ์การเป็นอสม. ได้มาซึ่งสมุนไพรพื้นบ้านในการดูแลสุขภาพตนเอง และการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการใช้สมุนไพรพื้นบ้านในการดูแลสุขภาพตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเลือกใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเองของประชาชนบ้านสวนห้อม ตำบลปวนพ อำเภอนองหิน จังหวัดเลย เพื่อให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเองของประชาชน และสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปส่งเสริมการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเอง อีกทั้งยังสามารถนำไปส่งเสริมและพัฒนาสมุนไพรที่น่าสนใจและยารักษาโรคต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลส่วนบุคคล ความรู้ ความเชื่อ และทัศนคติเกี่ยวกับการเลือกใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเองของประชาชนบ้านสวนห้อม ตำบลปวนพ อำเภอนองหิน จังหวัดเลย
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคล ความรู้ ความเชื่อ และทัศนคติต่อการเลือกใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเองของประชาชนบ้านสวนห้อม ตำบลปวนพ อำเภอนองหิน จังหวัดเลย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ (Correlation research) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเลือกใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเองของประชาชนบ้านสวนห้อม ตำบลปวนพ อำเภอนองหิน จังหวัดเลย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาในประชาชนบ้านสวนห้อม ตำบลปวนพ อำเภอนองหิน จังหวัดเลย จำนวนทั้งหมด 286 คน มีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 160 คน โดยคำนวณกลุ่มตัวอย่างได้จากสูตรประมาณค่าสัดส่วนประชากรกรณีทราบจำนวนประชากร (Wayne, 1995) ดังนี้

$$n = \frac{Np(1-p) Z^2_{\alpha/2}}{d^2(N-1)+p(1-p) Z^2_{\alpha/2}}$$

โดยที่ n = ขนาดตัวอย่างที่ต้องการศึกษา
 N = จำนวนประชากร
 P = ค่าสัดส่วนการประมาณ ค่า 0.30
 (สุนทร จันทรธรรม และคณะ, 2558)

D = ค่าความคาดเคลื่อนร้อยละ 0.05

$$Z_{\alpha/2} = 1.96$$

ได้ขนาดตัวอย่างที่ต้องใช้ในการศึกษา คือ 152 ตัวอย่าง และผู้วิจัยคำนวณเพิ่มอีกร้อยละ 5 จำนวน 8 คน เพื่อป้องกันกรณีเก็บแบบสอบถามไม่ครบ รวมข้อมูลในครั้งนี้ ใช้การเก็บข้อมูลจากตัวอย่างในการศึกษา จำนวน 160 ตัวอย่าง และสุ่มเก็บข้อมูลตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) ตามเกณฑ์การคัดเข้าจนได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างครบ

เกณฑ์คัดเข้า (Inclusion criteria)

1. ประชาชนบ้านที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป
2. สามารถอ่าน เขียน และสื่อสารภาษาไทยได้
3. ยินดีเข้าร่วมวิจัย

เครื่องมือในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือวิจัย ประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ของครัวเรือนเฉลี่ยต่อปี ประวัติการรักษาโรคหรืออาการเจ็บป่วยกับหมอพื้นบ้าน และการเลือกใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเอง

ส่วนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเอง จำนวน 10 ข้อ มีลักษณะให้เลือกคำตอบถูก ได้ 1 คะแนน และตอบผิด ได้ 0 คะแนน เกณฑ์การพิจารณา คะแนนความรู้ แบ่งเกณฑ์โดยใช้ทางสถิติจาก ค่าพิสัย แบ่งเป็น 3 ระดับ ตามเกณฑ์ของบลูม (Bloom et al., 1971) ดังนี้ คะแนนตั้งแต่ ร้อยละ 80 ขึ้นไป (ช่วง 7 - 10 คะแนน) อยู่ในระดับสูง คะแนนร้อยละ 60 - 79.99 (ช่วง 4 - 6 คะแนน) อยู่ในระดับปานกลาง คะแนนต่ำกว่าร้อยละ 59.99 (ช่วง 0 - 3 คะแนน) อยู่ในระดับต่ำ

ส่วนที่ 3 ความเชื่อเกี่ยวกับการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเอง จำนวน 10 ข้อ มีลักษณะให้เลือก 2 คำตอบ คือ เชื่อ ให้ 1 คะแนน และไม่เชื่อ ให้ 0 คะแนน เกณฑ์การพิจารณา คะแนนความรู้ แบ่งเกณฑ์โดยใช้ทางสถิติจาก ค่าพิสัย แบ่งเป็น 3 ระดับ ตามเกณฑ์ของเบส (Best, 1981) ดังนี้ คะแนนตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไป (ช่วง 7-10 คะแนน) อยู่ใน

ระดับมาก คะแนนร้อยละ 60-79.99 (ช่วง 4-6 คะแนน) อยู่ในระดับปานกลาง คะแนนต่ำกว่าร้อยละ 59.99 (ช่วง 1-3 คะแนน) อยู่ในระดับน้อย

ส่วนที่ 4 ทศนคติเกี่ยวกับการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเอง จำนวน 10 ข้อ คำตอบให้เลือก 5 ระดับ ตามเกณฑ์ของลิเคิร์ท (Likert, 1967) โดยมีเกณฑ์ในการให้คะแนน คือ ข้อคำถามเชิงบวก ให้คะแนน 5, 4, 3, 2, และ 1 คะแนน ตามลำดับ และข้อคำถามเชิงลบ ให้คะแนน 1, 2, 3, 4 และ 5 คะแนน ตามลำดับ การวิเคราะห์และการแปลความหมายของระดับคะแนน ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้เกณฑ์ของเบส (Best, 1981) เพื่อการวิเคราะห์โดยใช้คะแนนสูงสุดลบด้วยคะแนนต่ำสุด และนำมาหารด้วยระดับการวัดที่ต้องการ คือ 3 ระดับ ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 3.68-5.00 อยู่ในระดับ ดี ค่าเฉลี่ย 2.34-3.67 อยู่ในระดับพอใช้ ค่าเฉลี่ย 1.00-2.33 อยู่ในระดับ ไม่ดี

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) มีค่า IOC เท่ากับ 0.95 นำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา จำนวน 30 คน นำมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ความรู้ และความเชื่อ โดยหาค่า คูเดอร์ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson, KR-21) มีค่าเท่ากับ 0.75 และ 0.83 และแบบสอบถามทศนคติ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) เท่ากับ 0.72

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการยื่นขอจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากนั้นทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลจากคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ถึง ผู้ใหญ่บ้านสวนห้อม ตำบลปวนพ อำเภอนงหิน จังหวัดเลย เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลวิจัย ในระหว่างเก็บข้อมูลจะมีการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างในการเข้าร่วมการวิจัย และชี้แจงวิธีการตอบแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง เมื่อกลุ่มตัวอย่างดำเนินการตอบแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนของแบบสอบถามที่ได้รับคืน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ความรู้ ความเชื่อ ทศนคติเกี่ยวกับการเลือกใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคล ความรู้ ความเชื่อ ทศนคติต่อการเลือกใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเอง โดยใช้สถิติไคสแควร์ (Chi-square)

จริยธรรมการวิจัย

โครงการวิจัยนี้ผ่านการพิจารณาจริยธรรมในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย หมายเลขใบรับรอง: H 001/2563 ผู้วิจัยเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของกลุ่มตัวอย่าง โดยมีการชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย ประโยชน์ ผลเสียที่จะเกิดจากการเข้าร่วมวิจัย สิทธิในการตัดสินใจเข้าร่วมหรือปฏิเสธการเข้าร่วมโครงการวิจัย และมีอิสระในการออกจากโครงการวิจัยได้ทันทีโดยไม่ส่งผลกระทบต่อตัวกลุ่มตัวอย่างและหน้าที่การงาน

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไป

จากการศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 50.6 มีอายุเฉลี่ย อายุเฉลี่ย 47.86 ± 17.365 ปี โดยส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 43 – 67 ปี ร้อยละ 51.3 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 46.9 ประกอบอาชีพทำนา ร้อยละ 46.3 มีรายได้เฉลี่ยของครัวเรือน $32,336.25 \pm 43,510.030$ บาทต่อปี ส่วนใหญ่ไม่เคยมีประวัติการโรคหรืออาการเจ็บป่วยกับหมอพื้นบ้าน ร้อยละ 81.9 และพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ได้เลือกใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเอง ร้อยละ 89.4 ดังตารางที่ 1

2. ระดับความรู้ ความเชื่อ และทัศนคติเกี่ยวกับการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเอง

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเอง อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 81.3 มีความเชื่อเกี่ยวกับการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเอง อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 70.0 และมีทัศนคติเกี่ยวกับการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเอง อยู่ในระดับดี ร้อยละ 65.6 ดังตารางที่ 2

3. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเลือกใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเอง

จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเลือกใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเองของประชาชนบ้านสวนหอม ตำบลปวนพ อำเภอนงหิน จังหวัดเลย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับการเลือกใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ เพศ ($\chi^2 = 7.660, p < 0.05$) ประวัติการโรคหรืออาการเจ็บป่วยกับหมอพื้นบ้าน ($\chi^2 = 43.663, p < 0.05$) ความเชื่อ ($\chi^2 = 6.520, p < 0.05$) และทัศนคติ ($\chi^2 = 6.145, p < 0.05$) สำหรับปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการเลือกใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเองประชาชนบ้านสวนหอม ตำบลปวนพ อำเภอนงหิน จังหวัดเลย ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนต่อปี และความรู้ ดังตารางที่ 3

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพ อยู่ในระดับสูง ความเชื่อเกี่ยวกับการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพอยู่ในระดับมาก และมีทัศนคติเกี่ยวกับการใช้สมุนไพรอยู่ในระดับดี สอดคล้องกับการศึกษาของ สุวัก กليبบัว และคณะ (2564) พบว่า ประชาชนในเขตอำเภอมือง จังหวัดลำปาง มีความรู้เรื่องการใช้สมุนไพร และทัศนคติต่อการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเองอยู่ในระดับมาก และการศึกษาของ ปิยทัศน์ ใจเย็น และยุทธนา แยกคาย (2563) พบว่า ประชาชนจังหวัดสุโขทัย มีความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สมุนไพร และความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์สมุนไพรอยู่ในระดับสูง จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าความรู้ ความเชื่อ และทัศนคติ มีความส่วนสำคัญที่จะส่งผลต่อการเลือกใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพของประชาชน

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเลือกใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเองของประชาชนบ้านสวนหอม ตำบลปวนพ อำเภอนงหิน จังหวัดเลย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ เพศ อาจกล่าวได้ว่า เพศชายและเพศหญิงมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสมุนไพรแตกต่างกัน โดยมีการศึกษาพบว่าเพศหญิงจะมีความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรมากกว่าเพศชาย (จิราณัฐ มีสุวรรณ และคณะ, 2565) จึงอาจเป็นเหตุผลว่าทำไมการศึกษาครั้งนี้

จึงพบว่าเพศมีความสัมพันธ์กับการเลือกใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเอง เนื่องจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างที่เลือกใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเองส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง เคยมีประวัติการรักษาโรคหรืออาการเจ็บป่วยกับหมอพื้นบ้าน อาจกล่าวได้ การรักษาโรคหรืออาการเจ็บจากหมอพื้นบ้าน ซึ่งคือ นายสะอาด ชำนิ ซึ่งเป็นหมอพื้นบ้าน ประจำหมู่บ้านสวนหอม ตำบลปวนพ อำเภอนงนุช จังหวัดเลยที่มีความเชี่ยวชาญในการใช้สมุนไพรในการรักษาโรค จึงทำให้ประชาชนที่เคยได้รับการรักษาโรคหรืออาการเจ็บป่วยกับหมอพื้นบ้านหันมาเลือกใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเอง ความเชื่อ และทัศนคติ ซึ่งหมายความว่าเมื่อประชาชนมีความเชื่อและทัศนคติที่ดีต่อสมุนไพร จะมีการเลือกใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเองเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากความเชื่อและทัศนคติคือการรับรู้ แรงจูงใจ อารมณ์ ความรู้ ความเข้าใจซึ่งมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติพฤติกรรมในทางบวกหรือทางลบของแต่ละบุคคล เมื่อประชาชนมีความเชื่อและทัศนคติว่าการใช้สมุนไพรมีความปลอดภัย สามารถป้องกันหรือรักษาโรคต่าง ๆ ได้ ประชาชนก็จะตัดสินใจเลือกใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพของตนเอง (Arumugam, 2019) แต่ในการศึกษาค้นคว้าพบว่าประชาชนมีทัศนคติอยู่ในระดับที่ดีเกี่ยวกับสมุนไพร แต่มีการเลือกใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพ อยู่ในระดับพอใช้ ซึ่งอาจมีปัจจัยเสริมอื่นที่ทำให้ประชาชนหันมาเลือกใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเอง เช่น การได้รับการสนับสนุนทางสังคมเกี่ยวกับการใช้สมุนไพรจากบุคลากรด้านสุขภาพ และอาสาสมัครสาธารณสุข คนในครอบครัว ญาติ พี่น้อง (พัชรพร หัตถิยา และคณะ, 2566) สอดคล้องกับการศึกษาวิชณี วิจันทร์ (2563) พบว่า ทัศนคติเกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์สมุนไพร มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์สมุนไพรของประชาชนบ้านหนองบัวศาลา จังหวัดนครราชสีมา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และการศึกษาของ Kristianto et al. (2022) พบว่า ความเชื่อด้านสุขภาพ และทัศนคติ มีผลต่อการใช้สมุนไพรของประชาชนประเทศอินโดนีเซียในช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพิ่มขึ้น 1.11 และ 1.23 เท่า ตามลำดับ เมื่อเทียบกับประชาชนที่ไม่ใช้สมุนไพร สำหรับปัจจัยไม่มีความสัมพันธ์ต่อการเลือกใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเอง ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนต่อปี และความรู้ สอดคล้องกับการศึกษาของ ปาลิกา เวชกุล และคณะ (2564) พบว่า ความรู้ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้พืช

สมุนไพรพื้นบ้านในการดูแลสุขภาพเบื้องต้นของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลแม่ไร่ อำเภอมะจัน จังหวัดเชียงราย การศึกษาของ สุวภี กลีบบัว และคณะ (2564) พบว่า อายุ และรายได้ การศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเองของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง และการศึกษาของ Jibril et al. (2019) ที่พบว่า อายุ และอาชีพ ไม่มีความสัมพันธ์ต่อการใช้ผลิตภัณฑ์สมุนไพรเช่นเดียวกัน จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าประชาชนที่มีความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรมาก อาจไม่เลือกใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพของตนเอง และการตัดสินใจเลือกใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพของตนเอง ก็ไม่ขึ้นอยู่ระดับการศึกษา และรายได้ของประชาชน ซึ่งในการศึกษาแสดงให้เห็นว่า การที่ประชาชนบ้านสวนหอม ตำบลปวนพ อำเภอนงนุช จังหวัดเลย จะเลือกใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเองนั้นปัจจัยที่สำคัญคือ เพศ เคยมีประวัติการรักษาโรคหรืออาการเจ็บป่วยกับหมอพื้นบ้าน ความเชื่อในสรรพคุณของสมุนไพร และทัศนคติที่ดีต่อสมุนไพรว่าสามารถช่วยในการดูแลสุขภาพ ส่งเสริมสุขภาพ ป้องกัน และรักษาโรคได้ ประชาชนก็จะหันมาเลือกใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเองเพิ่มมากขึ้น ดังในการศึกษาของ ปฏิภาณี ชันธโค และเนตรนภา สาสังข์ (2565) ที่พบว่า เมื่ออาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เทศบาลตำบลคลองจิก อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาศักยภาพด้านการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพ ทำให้มีทัศนคติด้านการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพของตนเองอยู่ในระดับสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม และส่งผลให้มีพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเองหลังเข้าร่วมโปรแกรมเพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากผลการศึกษาพบว่า ประชาชนบ้านสวนหอม ตำบลปวนพ อำเภอนงนุช จังหวัดเลย ส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพ อยู่ในระดับสูง ความเชื่อเกี่ยวกับการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพอยู่ในระดับมาก และมีทัศนคติเกี่ยวกับการใช้สมุนไพรอยู่ในระดับดี ซึ่งพบว่าประชาชนบ้านสวนหอมเพียงบางส่วนเท่านั้นที่เลือกใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพ โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเลือกใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเองของประชาชนบ้านสวนหอม คือ เพศ เคยมีประวัติการรักษาโรคหรืออาการเจ็บป่วยกับหมอพื้นบ้าน ความเชื่อ และทัศนคติเกี่ยวกับสมุนไพรในการดูแลสุขภาพ

ข้อเสนอแนะ

หน่วยงานด้านสาธารณสุขหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดกิจกรรมที่เน้นให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นในสรรพคุณของสมุนไพร ความปลอดภัยของสมุนไพร และมีทัศนคติที่ดีต่อสมุนไพรว่าสามารถใช้ในการดูแลสุขภาพ เพื่อให้ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่เห็นความสำคัญหรือคุณค่าหรือประโยชน์ของสมุนไพรได้หันมาเลือกใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเองเพิ่มมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณทุนสนับสนุนการวิจัยภายใต้โครงการ “การพัฒนาฐานทรัพยากรแผนแม่บทโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (อพ.สธ.) มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย” ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 และขอขอบคุณนายสะอาด ชำนิ หมอยาพื้นบ้าน และประชาชนบ้านสวนหอม ตำบลปวนพุ อำเภอหนองหิน จังหวัดเลย ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2560). แผนแม่บทแห่งชาติ ว่าด้วยการพัฒนาสมุนไพรไทย ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2560 – 2564. ค้นเมื่อ 10 สิงหาคม 2561 จาก <https://www.dtam.moph.go.th/images/download/dl0021/MasterPlan-Thaiherb.pdf>
- จิราวุธ มีสุวรรณ, กนกนาฏ อภัยภักดิ์, อารีญา หักขุนทด, และวัฒนา ชยวัช. (2565). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเองของประชาชนบ้านซับตารี จังหวัดจันทบุรี. วารสารวิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาลัยนครราชสีมา. 1(2), 1 – 13.
- ชนิดา มัททวงกูร, ขวัญเรือน ก้าวิฑู, สุธิดา ดีหนู, และ สิริณัฐ สนิวรรณกุล. (2562). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรของประชาชนในเขตภาษีเจริญ. วารสารพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม. 20(39), 99 – 109.
- ชวภณ พุ่มพงษ์ และทศพร ชูศักดิ์. (2565). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุในตำบลทองเอน อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี. วารสารวิจัยและพัฒนาโดยองค์กรในพระบรมราชูปถัมภ์. 17(2), 89 – 103.
- บุญเลี้ยง สุพิมพ์, นรพรรณ อยู่สำราญ, ปิยะพงษ์ ชุมศรี, มรุส ชลามาตย์ และ อรทัย ปานเพชร. (2566). ความหลากหลายและการใช้ประโยชน์ทางยาจากพืชสมุนไพรในชุมชนบ้านสวนห้อมตำบลปวนพ อำเภอหนองหิน จังหวัดเลย. วารสารวิทยาศาสตร์บูรพา. 28(1), 1 – 19.
- ปฎิภาณ ชันโศก และ เนตรนา สาสังข์. (2565). ผลของโปรแกรมพัฒนาศักยภาพด้านการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เทศบาลตำบลคลองจิก อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน. 28(1), 114 – 127.
- ปิยทัศน์ ไชยเย็น และ ยุทธนา แยกคาย. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์สมุนไพรของประชาชน จังหวัดสุโขทัย. วารสารการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก. 18(1), 122 – 134.
- ปาลิกา เวชกุล, วิริญญา เมืองช้าง, และ จุฑารัตน์ ภูบรรทัด. (2564). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้พืชสมุนไพรพื้นบ้านในการดูแลสุขภาพเบื้องต้นของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลแม่ไร่ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย. วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่. 22(3), 159 – 173.
- พัชราพร หัตถิยา, วีระวุธ ธรรมกุล, และอนัญญา ประดิษฐ์ปรีชา. (2566). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพของประชาชนเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารกฎหมายและนโยบายสาธารณสุข. 9(2), 285 – 295.
- ภิชณี วิจันทก. (2563). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ ผลิตภัณฑ์สมุนไพรของประชาชนบ้านหนองบัวศาลา จังหวัดนครราชสีมา. วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า. 31(1), 12 – 21.
- สุนทรี จินธรรม, ปันณภัส ฤกษ์ภักดิ์, และ จีรภัทร์ อัฐจิตศิลป์เวท. (2558). การศึกษาความหลากหลายของพรรณพืชสมุนไพรและภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านดงบัง ตำบลชีเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี. วารสารวิจัยสหวิทยาการไทย. 10(3), 1 – 8.
- สุวกี กสิปปบัว, เจริญศรี ยอมเจริญ, และ อรพินธ์ สุชาติ. (2564). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพ ตนเองของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง. วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น. 7(1), 195 – 209.
- สอ้าน ชำนิ. (2561). ข้อมูลประวัติหมอพื้นบ้าน นายสอ้าน ชำนิ. สัมภาษณ์โดยบุญเลี้ยง สุพิมพ์ นรพรรณ อยู่สำราญ ปิยะพงษ์ ชุมศรี มรุส ชลามาตย์ และอรทัย ปานเพชร เมื่อ 20 สิงหาคม 2561.
- Arumugam, N. (2019). Knowledge, attitudes and practices (KAP) towards medicinal plants among Malaysian Consumers. Med Aromat Plants (Los Angeles). 8, 341.
- Best, J. W. (1981). Research in Education. (4th ed.). New Delhi: Prentice Hall of India Pvt. Ltd.
- Blooms, B. S., Hastings, J. T., & Madus, G. F. (1971). Handbook on formative and summative evaluation of student learning. 1st ed. New York: McGraw-Hill. 923.
- Jibril, A. B., Kwarteng, M. A., Chovancova, M., & Denanyoh, R. (2019). The influence of selected factors on the use of herbal products. Journal of Competitiveness. 11(4), 57–72.
- Kristianto, H., Pramesona, B. A., Rosyad, Y. S., Andriani, L., Putri, T. A. R. K., & Rias, Y. A. (2022). The effects of beliefs, knowledge, and attitude on herbal medicine use during the COVID-19pandemic: A cross-sectional survey in Indonesia. F1000Research. 11: 483.
- Likert, R. (1967). The Method of constructing attitude scale. In Reading in Fishbein. New York: Wiley & Son.
- Rahayu, Y. Y. S., Araki, T., & Rosleine, D. (2020). Factors affecting the use of herbal medicines in the universal health coverage system in Indonesia. Journal of Ethnopharmacology. 260, 112974.
- Wayne, W. D. (1995). Biostatistics: A Foundation of Analysis in the Health Science (6th ed.). John Wiley & Sonc. Inc., 180.

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามคุณลักษณะทางประชากร (n = 160)

ตัวแปรที่ศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	79	49.4
หญิง	81	50.6
อายุ (ปี)		
18 – 42	54	33.8
43 – 67	82	51.3
68 – 90	24	15.0
Mean (S.D.) = 47.86 (17.365)		
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียน	31	19.4
ประถมศึกษา	75	46.9
มัธยมศึกษาตอนต้น	25	15.6
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	22	13.8
อนุปริญญาตรี/ปวส.	3	1.9
ปริญญาตรี	4	2.5
สูงกว่าปริญญาตรี	-	-
อาชีพ		
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	29	18.1
ทำนา	74	46.3
ทำไร่	7	4.4
ทำสวน	5	3.1
รับราชการ	1	0.6
ค้าขาย	10	6.3
รับจ้างทั่วไป	34	21.3
รายได้ของครัวเรือนเฉลี่ยต่อปี (บาท)		
ไม่มีรายได้	16	10.0
3,000 – 30,000	108	67.5
30,001 – 57,000	24	15.0
57,001 – 84,000	2	.3
มากกว่า 84,000	10	6.3
Mean (S.D.) = 32,336.25 (43,510.030)		
ประวัติการรักษาโรคหรืออาการเจ็บป่วยกับหมอพื้นบ้าน		
เคย	29	18.1
ไม่เคย	131	81.9
การเลือกใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเอง		
ไม่ได้ใช้สมุนไพรในการรักษาโรค	143	89.4
ใช้สมุนไพรในการรักษาโรค	17	9.4
รวม	160	100.0

ตารางที่ 2 ระดับความรู้ ความเชื่อ และทัศนคติเกี่ยวกับการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเองของประชาชนบ้านสวนห้อม ตำบลปวนพุ อำเภอหนองหิน จังหวัดเลย (n = 160)

ตัวแปรที่ศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ความรู้		
สูง (7-10 คะแนน)	130	81.3
ปานกลาง (4 – 6 คะแนน)	21	13.1
ต่ำ (0 – 3 คะแนน)	9	5.6
Mean (S.D.) = 9.01 (1.817)		
ความเชื่อ		
มาก (7 – 10 คะแนน)	112	70.0
ปานกลาง (4 – 6 คะแนน)	35	21.9
น้อย (1 – 3 คะแนน)	13	8.1
Mean (S.D.) = 7.35 (2.347)		
ทัศนคติ		
ดี (3.68 – 5.00)	105	65.6
พอใจ (2.34 – 3.67)	52	32.5
ไม่ดี (1.00 – 2.33)	3	1.9
Mean (S.D.) = 3.81 (0.542)		

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ ความเชื่อ และทัศนคติต่อการเลือกใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเองของประชาชนบ้านสวนห้อม ตำบลปวนพุ อำเภอหนองหิน จังหวัดเลย (n = 160)

ตัวแปรที่ศึกษา	การเลือกใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพ		χ^2	p-value
	ใช้ จำนวน (ร้อยละ)	ไม่ใช้ จำนวน (ร้อยละ)		
เพศ				
ชาย	3(3.8)	76(96.2)	7.660	0.006*
หญิง	14(17.3)	67(82.7)		
อายุ (ปี)				
18 – 42	9(16.7)	45(83.3)	3.935	0.140
43 – 67	5(6.1)	77(93.9)		
68 – 90	3(12.5)	21(87.5)		
ระดับการศึกษา				
ไม่ได้เรียน	4(12.9)	27(87.1)	1.920	0.860
ประถมศึกษา	7(9.3)	68(90.7)		
มัธยมศึกษาตอนต้น	2(8.0)	23(92.0)		
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	3(13.6)	19(86.4)		
อนุปริญญาตรี/ปวส.	0(0.0)	3(100.0)		
ปริญญาตรี	1(25.0)	3(75.0)		

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ ความเชื่อ และทัศนคติต่อการเลือกใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเองของประชาชน บ้านสวนหอม ตำบลปวนพูน อำเภอนองหิน จังหวัดเลย (n = 160) (ต่อ)

ตัวแปรที่ศึกษา	การเลือกใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพ		χ^2	p-value
	ใช้ จำนวน (ร้อยละ)	ไม่ใช้ จำนวน (ร้อยละ)		
อาชีพ				
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	4(13.8)	25(85.3)	3.867	0.695
ทำนา	6(8.1)	68(91.9)		
ทำไร่	0(0.0)	7(100.0)		
ทำสวน	0(0.0)	5(100.0)		
รับราชการ	0(0.0)	1(100.0)		
ค้าขาย	2(20.0)	8(80.0)		
รับจ้างทั่วไป	5(14.7)	29(85.3)		
รายได้ของครัวเรือนเฉลี่ยต่อปี				
ไม่มีรายได้	0(0.0)	16(100.0)	6.253	0.181
3,000 – 30,000	12(11.1)	96(88.9)		
30,001 – 57,000	2(8.3)	22(91.7)		
57,001 – 84,000	0(0.0)	2(100.0)		
มากกว่า 84,000	3(30.0)	7(70.0)		
ประวัติการรักษาโรคหรืออาการเจ็บป่วยกับหมอพื้นบ้าน				
เคย	13(44.8)	16(55.2)	43.633	0.000*
ไม่เคย	4(3.1)	127(96.9)		
ความรู้				
สูง	13(10.0)	117(90.0)	0.352	0.839
ปานกลาง	3(14.3)	18(85.7)		
ต่ำ	1(11.1)	8(88.9)		
ความเชื่อ				
มาก	11(9.8)	101(90.2)	6.520	0.038*
ปานกลาง	2(5.7)	33(94.3)		
น้อย	4(30.8)	9(69.2)		
ทัศนคติ				
ดี	7(6.7)	98(93.3)	6.145	0.046*
พอใช้	10(19.2)	42(80.8)		
ไม่ดี	0(0.0)	3(100.0)		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05